

## Kungl. Musikaliska Akademien 250 år

Pia Bygdéus, Torbjörn Eriksson och Erik Wallrup, red., 2020. *250: Kungl. Musikaliska Akademien 1771–2021*. Kungl. Musikaliska Akademiens skriftserie nr 148. [Möklinta]: Gidlunds förlag, 254 s. ISBN 978-91-7844-433-5.

Kungliga Musikaliska Akademiens festskrift, utgiven med anledning av 250-årsjubileet 2021, är en praktfull, rikt illustrerad volym med hårda pärmarna i rött och guld. En historik författad av Mattias Lundberg och sex fördjupande essäer av andra akademiledamöter och forskare upptar lejonparten av boken. Susanne Rydén och Fredrik Wetterqvist, preses respektive ständigt sekreterare, står för de inledande texterna, medan anekdoter återgivna av Torbjörn Eriksson avrundar helheten. Artiklarna i boken placerar Kungl. Musikaliska Akademiens tillblivelse i ett historiskt sammanhang och synliggör målsättningarna och de skiftande formerna för verksamheten. Utöver detta diskuteras hur verksamheten har påverkats av olika samhälleliga omställningar, enkannerligen kultur- och utbildningspolitiska reformer. Artiklarna är försedda med utförliga källhänvisningar, vilket bidrar till att höja bokens vetenskapliga värde.

Mattias Lundbergs historiska översikt belyser Kungl. Musikaliska Akademiens olika verksamhetsfält alltifrån rekrytering och ackreditering av musiker till institutionaliserad musikutbildning, kulturpolitiskt engagemang och publikationsverksamhet. Även organisatoriska förändringar och ömtåliga frågor ur det nära förflutna tas upp till diskussion. Centrala funktionärers, speciellt presides och sekreterares utsagor och handlingar ligger till grund för framställningen som präglas av både analytisk skärpa och språklig elegans. Av akademiens aktiviteter under de senaste årtiondena bör nämnas den systematiska dokumentationen och levandegörandet av det svenska muskarvet i form av skivinspelningar, musik- och personhistoriska undersökningar samt nätbaserade resurser – en enastående prestation ur ett finländskt perspektiv. Ett ämne för fortsatt forskning kunde vara akademiens och dess konservatoriums internationella utstrålning, speciellt dess betydelse som utbildningsanstalt för

utländska musiker från Östersjöregionen. Exempelvis kan nämnas att ett fyrtiotal personer bördiga från Finland studerade vid Kungl. Musikaliska Akademien från mediet av 1850-talet till 1911, enligt material tillhandahållet av professor Vesa Kurkela vid Sibelius-Akademien. Stockholm attraherade musiker från den tidigare östra rikshalvan, i synnerhet innan institutionaliserad musikundervisning etablerats där i början av 1880-talet.

Erik Wallrups essä "Grundstenar till en akademi" är ett viktigt komplement till Lundbergs historik, då den placerar grundandet av Kungl. Musikaliska Akademien i en kulturhistorisk kontext. Wallrup analyserar akademibegreppets olika betydelser i relation till upplysning och nyhumanism samt faktorer som bidrog till Kungl. Musikaliska Akademiens grundande, inklusive Gustav III:s roll i sammanhanget. Hanna Enefalks artikel "Huru hedrar man dem då?" visar att kvinnor upptagits som ledamöter i akademien alltsedan 1780-talet, om än i mycket mindre utsträckning än män. Operasångerskor, pianister och tonsättare har varit väl representerade bland de kvinnliga ledamöterna. En något överraskande uppgift är att kvinnornas andel legat under 20 procent under 1900-talets fyra sista decennier, vilket motsvarar nivån fram till 1870-talet då de kvinnliga ledamöternas antal ökade i takt med förbättringar i kvinnors samhällliga rättigheter. Enligt Enefalk har en större jämvikt mellan könen observerats sedan millennieskiftet, samtidigt som urvalet av instrument och genrer har breddats.

Av artiklarna i festskriften framgår att 1970-talet var en brytningspunkt i Kungl. Musikaliska Akademiens verksamhet på olika plan. Under rubriken "Ett utvidgat konstmusikaliskt fält" beskriver Märta Ramsten hur akademien blev tvungen att ompröva sin syn på konstmusik som en följd av jazz-, folk- och populärmusikens expansion. I artikeln "Det oundvikliga vägskälet" skildrar tidigare ständige sekreteraren Bengt Holmstrand på basen av egna erfarenheter högskolereformen, som ledde till att Musikhögskolan i Stockholm skildes 1971 från Kungl. Musikaliska Akademien, samtidigt som nya musikhögskolor inrättades i andra delar av landet. Akademiens uppgift blev, enligt dåvarande statsrådet Ingvar Carlsson, att "på ett fritt och obundet sätt [...] fullfölja sin musikfrämjande verksamhet, omfattande både allmän bevakning och initiativ över hela musikfältet" (s. 220). Med tanke på den nuvarande internationella trenden att sammanslå konsthögskolor och inlemma dem i universitet, framstår Bo Wallners och 1965 års musikutbildningskommittés vision om "musikaliskt studie- och forskningscentrum med väsentligt större konstnärlig och pedagogisk och vetenskaplig spännvidd och verksamhetskraft än om dessa institutioner skulle arbeta - som nu sker - isolerade från varandra" (s. 213) som profetisk.

I likhet med andra akademier och ordenssällskap instiftade under det sena 1700-talet har Kungl. Musikaliska Akademiens verksamhet en dubbel karaktär, präglad av en in- och utåtvändhet. Å ena sidan engageras en exklusiv skara inhemska och utländska ledamöter i aktiviteter med ceremoniella inslag, å andra sidan bedrivs en allmännyttig verksamhet i form av stipendieutdelningar, folkbildande aktiviteter, publikationer och sakkunniguppdrag. I festskriften konstateras att akademiens möjligheter till självständigt agerande i musikstrategiska frågor har ökat i och med skilsmässan från musikhögskolan. Akademiens folkbildande verksamhet beskrivs av Boel Lindberg i artikeln "God musik för alla". En bakgrundsfaktor är att akademien bestått av både professionella musiker och amatörer i jämställt framstående positioner. Boel Lindberg lyfter fram bl.a. Johan Peter Cronhamns insatser för främjandet av musikutövandet i landsorten samt initiativet till att grunda små professionella symfoniorkestrar utanför huvudstaden i början av 1900-talet.

Vad ett ledamötskap i Kungl. Musikaliska Akademien i praktiken inbegriper, förutom ära och berömmelse, kan vara svårt att förstå för en utomstående. Gunnar Bucht belyser frågan ur en synnerligen aktiv ledamöts perspektiv. Sociala aspekter och personlig utveckling, men framförallt en vilja att tillsammans med övriga ledamöter verka för det svenska musiklivet på olika plan lyfts fram i resonemanget. En systematisk undersökning av ledamöternas uppfattningar om akademiarbetets betydelse vore intressant att ta del av. Sammanfattningsvis

kan konstateras att festskriften *250: Kungl. Musikaliska Akademien 1771–2021* är en omsorgsfullt redigerad, högklassig publikation och ett väsentligt bidrag till den svenska musikhistoriska forskningen.

*Peter Peitsalo*